

II Conservation Workshop

Finding Global Solutions for Natural History Collections
From the site to the storage

17-21 May 2011
Sabadell-Universitat Autònoma de Barcelona

Institut Català de Paleontologia

A forum to learn and to discuss about the main problems in Conservation Preparation and Restoration of Natural History Collections

Programa

En aquesta segona circular concretem els noms dels ponents internacionals, així como la temàtica de les seves ponències. També s'especifica la temàtica dels tallers i de les taules rodones, així como el lloc exacte de la seva realització. Els noms i títols de les comunicacions i dels pòsters no podran fer-se públics fins la completa recepció d'aquests.

L'organització es reserva el dret de modificar el programa inicial en caso de ser logísticament necessari.

Dimarts, 17 de Maig de 2011 - (Tarda) - Museu ICP Sabadell

18:00h-18:30h Recepció dels participants i entrega de la documentació

18:30h Inauguració del II Conservation Workshop

19:00h-20:00h Visita a la nostra nova exposició

20:00h-21:00h Sopar Pica-pica inaugural

Dimecres, 18 de Maig de 2011 - Edifici Caixa Sabadell (al costat Museo ICP)

Recepció dels participants i pòsters

9:00h -10:30h Linda Bullock Conservation consultant -The National Trust of England Wales and Northern Ireland

"La Conservació preventiva en museus dins d'edificis històrics"

10:30h -11:00h Coffee break

11:00h-12:30h Ticca Ogilvie - National Museums Collection Center-National Museum

Scotland *"Una visió àmplia sobre sistemes de conservació preventiva -La congelació per al control de infestacions en les col·leccions d' Història Natural i molts d'altres sistemes...". (per confirmar títol)*

12:30h-14:00h Amy Davidson - American Museum of Natural History

"Tècniques i materials d' arxiu per a Paleontologia de vertebrats en l' American Museum of Natural History".

14.00h -15:30h Dinar

15:30h-17:00h Gregory Brown - University of Nebraska

"Un enfocament de Conservació "in situ" per a la preservació de jaciments de fòssils: El cas d' estudi d'Ashfall Fossil Beds"insitu"en Nebraska, USA".

17:00h-18:30h Carlos Bernardo Padilla - Fundación Colombiana de Geobiología

"Una revisió comparativa dels mètodes clàssics i recents fent us d' àcids en la Preparació"

18:30h-19:00h Espai debat

Dijous, 19 de Maig de 2011 - Edifici Caixa Sabadell (junt Museo ICP)
9:00h-10:30h Comunicacions assistents II workshop
10:30h-11:00h Coffee break
11:00h-12:20h Comunicacions assistents II workshop
40' descans
13:00h-14:00h Comunicacions assistents II workshop
14:00h-15:30h Dinar
15:30h-16:30h Taules rodones 1- "<u>Trasllat d' exposicions i col·leccions</u>" : Conductora de la taula Vicen Carrió - National Museums Collection Center - National Museum Scotland. 2- "<u>Sistemes d' extracció i trasllat en jaciments</u>" : Conductors de la taula Jordi Galindo – Sandra Val Institut Català de Paleontologia.
16:30h-17:30h Presentacions pòsters
17:30h-18:30h Taules rodones 3- "<u>Protocols de gestió de col·leccions</u>" : Conductora de la taula Vicen Carrió - National Museums Collection Center-National Museum Scotland. 4- "<u>Conservació de jaciments</u>" : Conductors de la taula Jordi Galindo – Sandra Val Institut Català de Paleontologia.

Divendres, 20 de Maig de 2011
9:00h-10:00h Coffee breakfast
10:00h-13:00h Tallers pràctics i intercanvi d'experiències 1- "<u>Tècniques i materials d'arxiu</u>" . Amy Davidson - American Museum of Natural History. Lloc: Museu ICP Sabadell 2- "<u>Mètodes Clàssics i Recents fent us d'Àcids en la Preparació</u>" Carlos Bernardo Padilla - Fundación Colombiana de Geobiología. Lloc: Tallers ICP Universitat Autònoma 3- "<u>Mètodes i tècniques de reproducció</u>" Eleuterio Baeza - Museo Geominero de Madrid. Lloc: Tallers ICP Universitat Autònoma 4- "<u>Tècniques d' empaquetament de material per al transport i emmagatzematge</u>" . Vicen Carrió - National Museums Collection Center - National Museum Scotland. Lloc: Museu ICP Sabadell
13:00h-14:00h Dinar
14:00h-17:00h Tallers pràctics i intercanvi experiències 1- "<u>Tècniques i materials d'arxiu</u>" . Amy Davidson - American Museum of Natural History. Lloc: Museu ICP Sabadell 2- "<u>Mètodes Clàssics i Recents fent us d'Àcids en la Preparació</u>" Carlos Bernardo Padilla - Fundación Colombiana de Geobiología. Lloc: Tallers ICP Universitat Autònoma 3- "<u>Mètodes i tècniques de reproducció</u>" Eleuterio Baeza - Museo Geominero de Madrid. Lloc: Tallers ICP Universitat Autònoma 4- "<u>Tècniques d' empaquetament de material per al transport i emmagatzematge</u>" . Vicen Carrió - National Museums Collection Center - National Museum Scotland. Lloc: Museu ICP Sabadell

17:30h Refrigeri berenar clausura II Conservation Workshop

Dissabte, 21 de Maig de 2011 - *Activitat opcional*

8:30h Punt de trobada, Museu ICP Sabadell

10:00h-12:00h Visita guiada al *Museu de les Mines de Cercs* i a la galeria de *Sant Romà*

12:30h Visita guiada al Jaciment Paleontològic de Fumanya

14:30h Dinar comiat

19:00h Arribada a Sabadell

Llocs de realització

Edifici Museu Institut Català de Paleontologia:

C/ Escola Industrial, 23. 08201 - SABADELL - Tel. 93 726 17 69

- **SOPAR RECEPCIÓ**
- **VISITA EXPOSICIÓ**
- **TALLERS PRÀCTICS** (tallers n^o1 y n^o4)**(*)**

Edifici "Obra Social Caixa Sabadell":

C/ d' En Font, 1. 08201 – SABADELL - Junt al edifici Museo ICP

- **CONFERÈNCIES**
- **COMUNICACIONS**
- **TAULES RODONES**
- **PÒSTERS**
- **EXPOSICIÓ "Original o copia"**

Eleuterio Baeza (a confirmar)

(*) Els tallers pràctics n^o2 y n^o3 es realitzaran en els tallers- Laboratoris de restauració -ICP en el campus de la Universitat Autònoma. La ubicació exacta d'aquests espais queda indicada en els plànols adjunts que hi ha en la pàgina web.

Enviament d'Abstract

S' HAN MODIFICAT DATES D'ENTREGA!!!

Creiem que és important que aqueste **II Workshop** sigui realment un espai per a compartir idees, coneixements i tècniques amb els col·legues de professió, un Workshop on realment hi hagi un treball en equip. És per aquest motiu, que considerem important la participació dels assistents mitjançant la presentació d' una **comunicació oral**, o la presentació d' un **pòster**. Estem convençuts que compartir la experiència personal de cadascú de nosaltres plantejant els problemes, dubtes, èxits o inclús fracassos és important per a avançar en el treball diari de cadascú dels professionals assistents al II Conservation Workshop.

Les comunicacions orals seran de 20' de temps. (Es farà respectar el temps de presentació rigorosament, per poder donar cabuda a totes les comunicacions).

Data enviament:

Hem ampliat la data límit per l' enviament de l'abstract al **30 de Gener de 2011**. És imprescindible indicar si serà per a una comunicació o un pòster.

La matrícula s'haurà d'omplir deixant constància del títol de l' abstract, especificant si desitja fer una comunicació oral o una presentació d'un pòster.

Procés de presentació:

Han de ser enviats com arxiu adjunt en format pdf i hauran de tenir la següent informació:

- Nom de l' autor(es), títol, afiliació institucional, adreça i dades de contacte (telèfon i correu electrònic).
- **Han d'enviar-se en castellà i anglès.**

Els abstract seran revisats i la seva acceptació serà notificada el **28 de Febrer de 2011**.

Tots els abstract han de ser enviats per correu electrònic a la organització:

Carolina Cancelo carolina.cancelo@icp.cat

Publicació:

En aquest II Workshop volíem entregar la publicació d'aquest a l' inici de la seva celebració, però per motius d'endarreriment en la recepció dels abstract s'haurà de fer amb posterioritat a la celebració del II Conservation Workshop.

Una vegada acceptats els abstract, s'hauran d'entregar les comunicacions i els pòsters en forma d'article per a poder ser corregits, maquetats i editats.

El TERMINI D' ENTREGA de l' article el **30 de Setembre de 2011**.

Descripció cursos-tallers

1-“Tècniques i materials d’ arxiu de col·leccions”.

- **Amy Davidson** - American Museum of Natural History.
- **Lloc:** Museu ICP Sabadell

Número màxim de participants: 15 per sessió.

Kit de materials (pre-compra en la taula de registre del workshop): Els participants que comprin l’ equip treballaran amb els materials inclosos en el taller, incloent un mini-test trencat per a ser utilitzat com una mostra , tres barreges de B-72, l’ etiquetat d’ arxiu i materials de construcció. El kit també inclou una càrrega "Koob Tube" de B-72 d’ espessor per a la fabricació de juntes, una ampolla d’ aplicador d’etiqueta fina B-72 per l’ etiquetat d’ arxiu, les mostres de la barreja de reompliment de cel·lulosa, Mylar recobert de silicona, fundes de Mylar, les mostres de paper d’arxiu, cartolina i paper d’arròs japonès, receptes, instruccions, llistes de proveïdors i d’altres elements.

* **La compra d’aquest kit és opcional però altament recomanada.**

Descripció: Aquest taller cobrirà tres maneres en que es poden fer servir els materials d’ alta qualitat i les tècniques per a perllongar la vida de les mostres i dades associades. El taller farà les demostracions pas a pas amb exercicis pràctics. I es distribuïran documents de referència amb antelació i seran debatuts durant el taller.

Esquema i contingut:

Part I: Paraloid B-72: ¿Què es el Paraloid B-72 i perquè es considera material d’arxiu. Una manera fàcil de barrejar B-72 fent us del mètode de “Koob” i com decidir entre l’acetona i l’etanol per al B-72. Fer el B-72 espès en acetona per unir: com fer els tubs de “Koob”. Una manera fàcil de netejar pots i mantenir-los sense que s’enganxin. Com utilitzar o contrarestar el temps de retenció del dissolvent en el B-72, així com el reblaniment i tornada a la dissolució del B-72. Cobriment amb B-72 per a l’eliminació de llacunes. Com animar a la penetració i reduir el gruix, eliminar recobriments brillants, etc.

Part II: Etiquetat d’arxiu. Una demostració de les tècniques amb els assistents fent l’ etiquetat del seu model reparat mitjançant el mètode del “sandwich” amb B-72. Les etiquetes impreses i etiquetes amb llapis seran debatudes. Els participants també tindran l’etiqueta amb càpsules de gelatina, caixes de plàstic i bosses de plàstic.

Part III. Caixes d’arxiu: Hi ha moltes maneres de fer caixes d’ arxiu, analitzaré breument les fetes amb les tècniques de cola calenta. Ens centrarem en les fixacions de les cavitats d’Ethafoam. Aquests no utilitzen adhesius i permeten revestiments, etiquetes, fotos i notes que poden ser inserides en l’ Ethafoam. Els assistents faran les seves pròpies cavitats de muntatge utilitzant els materials subministrats en el kit i també aprendran la manera d’incloure una petita caixa de plàstic etiquetada en el muntatge i a adjuntar fotos de referència, en mànigues de mylar i etiquetes de cartolina plegada d’arxiu.

2- “Mètodes Clàssics i Recents fent us d’Àcids en la Preparació”

- **Carlos Bernardo Padilla** - Fundación Colombiana de Geobiología.
- **Lloc:** Tallers ICP Universitat Autònoma

L’ objectiu del taller és el de preparar solucions de treball per a utilitzar acido acètic i sulfàmic (fòrmic és opcional).

Es realitzaran assajos sobre matriu per veure la seva reactivitat i es realitzarà la implementació pràctica d’un cicle complet de remoció:

- Rentat preliminar
- Assecatge i protecció
- Immersió en l’àcid
- Rentat i assecatge
- Protecció de nova àrea exposada

Es realitzarà també un repàs pràctic de la manipulació dels materials químics i de les mesures de precaució que han de fer-se servir.

3- “Mètodes i tècniques de reproducció”

- **Eleuterio Baeza** - Museo Geominero de Madrid.
- **Lloc:** Tallers ICP Universitat Autònoma

Prova pràctica sobre emmotllat i buidatge, on s’ utilitzin una gran varietat d’ elastòmers de curat ràpid o accel.lerat, sobre diferents materials, fent èmfasi en problemes amb diferents tipus de desemmotllants, possibles adhesions deguts a la porositat, avantatges e inconvenients d’una reticulació ràpida o lenta, etc.

De la mateixa forma que amb els materials d’ emmotllat es duran a terme assajos de buidat amb diferents morters i escaioles, així com alguns acabats i les seves tècniques, relacionats amb els diferents materials utilitzats en les rèpliques.

En tots els casos es tractaria de posar en pràctica possibles necessitats que poden sorgir en materials naturals relacionats amb les ciències de la terra.

4- “Tècniques d’ empaquetament de material per transport i emmagatzematge”.

- **Vicen Carrió** - National Museums Collection Center - National Museum Scotland.
- **Lloc:** Museu ICP Sabadell

En aquest workshop intentarem ressaltar algunes consideracions a tenir en compte abans de començar a empaquetar (propietats físico-químiques dels espècimens; formes; persones que haurien de realitzar l’ empaquetament, així com, els coneixements necessaris sobre com subjectar els espècimens per a no malmetre’ls, el destí final de la peça, condicions ambientals dels magatzems,...). Parlarem de com podem malmetre les col·leccions, on i per qui. Podrem observar i tocar diferents materials d’ arxiu utilitzat en els museus tant per al transport com per al emmagatzematge. S’ ensenyaran exemples de com aquests materials són utilitzats en d’altres institucions.

Una vegada explicats els conceptes, en la sessió pràctica es prepararan:

- suports de Coixins mitjançant l’ús de Tyvek i boletes de polystyrene
- ús de paper de tissue com a suport
- suports mitjançant el tall d’ ethafoam
- suports d’ ethafoam i cola calenta
- suports de guix i venes

Descripció taules rodones

1- “Trasllat d'exposicions i col·leccions”:

- Conductora de la taula **Vicen Carrió** - National Museums Collection Center - National Museum Scotland.

La idea de la taula rodona és comparar coneixements i experiències obtingudes a l' hora de moure i transportar les col·leccions a d'altres llocs, tant de forma temporal com permanent. Els principis bàsics duts a termes seran els mateixos, però en canvi, els materials de empaquetament utilitzat, així com la forma d' empaquetament i els papers necessaris variaran depenent del destí final de la col·lecció. Els diferents mètodes d'empaquetament seran diferents dependent de les característiques del trasllat (dintre de la mateixa institució, entitat dintre del mateix país o trasllat a un altre continent).

¿Què hem de considerar important a l'hora de plantejar-nos un trasllat? ¿És aquest necessari? ¿Millorarà les condicions del nostre material? ¿És un trasllat segur per a nosaltres i per a la col·lecció? ¿Quins permisos necessitarem (eg: CITES)? ¿Qui ha de fer-lo? ¿Cóm documentarem el procés? ¿Quins materials he d'utilitzar? Aquestes són algunes de les moltes preguntes que ens hem de plantejar a l'hora de qualsevol trasllat.

En la taula rodona intentarem veure els aspectes generals de tots els trasllats i finalment ens centrarem en observar les diferències en els casos concrets:

- Trasllat dintre de la mateixa institució
- Trasllat de la col·lecció a noves instal·lacions
- Trasllat de l'exposició temporal en el mateix país
- Trasllat de l'exposició a un diferent país/continent

2- “Sistemes d'extraccions i trasllat en jaciments”:

- Conductors de la taula **Jordi Galindo – Sandra Val** - Institut Català de Paleontologia.

L' estat de conservació de les restes que es troben en els jaciments depèn, en gran mesura, de la seva pròpia naturalesa, el medi on es troba, així com de la geologia pròpia del terreny. Tots aquests factors s'han de tenir en compte a l'hora d' intervenir en un jaciment i, una vegada iniciada l' excavació, s'ha d'evitar que l' equilibri que les ha preservat fins el moment es trenqui. La incidència dels factors exògens ha de ser mitigada el màxim possible per a no trencar aquest equilibri, ja que es podrien causar danys irrecuperables en les restes excavades.

En les intervencions preventives i de control, els processos d'extracció dels restes han d'interferir el mínim possible amb el normal desenvolupament de les obres. Aquesta premor en la extracció en el temps, no es dona en les intervencions integrades en els projectes d' investigació (programades). Debat: **L'extracció de les restes amb matriu rociosa dintre de mòmies o en blocs?, o l'extracció del material sense matriu rociosa?, quines són millors les mòmies d'escaiola o de poliuretà?, què hem de fer amb les plantes fòssils?, els engassats són necessaris o posen en perill a les restes?...**

3- “Protocols de gestió de col·leccions”:

- Conductora de la taula **Vicen Carrió** - National Museums Collection Center-National Museum Scotland.

“El Museu és la Institució que preserva els objectes que millor il·lustren els fenòmens de la natura i les obres de l’home, així com la utilització d’aquests per l’augment en el coneixement de la gent, ”(Goode, 1895).

Basant-nos en aquest comentari, ens plantejem les següents preguntes: **Quines són les responsabilitats d’un museu?, Cóm es gestiona un museu?, Cóm es gestionen les col·leccions dels museus?, Quin tipus de documentació és necessària?...**

Una comparació de les diferents entitats ens ajudarà a veure i comparar el que cada entitat fa al respecte i per suposat com podrem millorar-ho.

Per favor portar una còpia dels diferents protocols de la teva entitat per a poder comparar-los.

Adjunto:

- NMS Programa d’ adquisició
- NMS Protocol d’ adquisició i d’ eliminació
- NMS Guia de manipulació d’ objectes
- NMS Protocol d’ utilització dels depòsits
- NMS Protocol de control de plagues
- NMS Protocol de control de condicions ambientals
- NMS Protocol d’ utilització de tècniques de conservació amb químics

4- “Conservació de jaciments”:

- Conductors de la taula **Jordi Galindo – Sandra Val** - Institut Català de Paleontologia.

La conservació de jaciments sempre ha sigut un repte per als professionals que ens dediquem a aquest àmbit de la Conservació-Restauració. Ens podem trobar amb la necessitat de preservar el jaciment fins a futures intervencions o haver de planificar i realitzar la musealització d’aquest.

Les característiques del tipus de roca, la seva pròpia disposició en capes inclinades o bé horitzontals, les condicions climàtiques o el tipus de restes que ens trobem, ens condicionaran en el camí que s’ha de seguir en la conservació d’un jaciment. S’ha de tenir present la conservació de les restes excavades, així como l’ activació patrimonial que se’n deriva, o sigui, les seves possibilitats de musealització.

Debat: **Què podem fer quan tenim restes exhibits “in situ”?, còm podem evitar l’acció dels factors exògens sobre aquestes restes?, quines eines tenim per a fer visitables i didàctics aquests jaciments?, originals o còpies?, els Centres d’interpretació són una alternativa?, fa falta musealitzar tots els jaciments significatius?, Què és més important la difusió o la conservació, quan les dues entren en conflicte?...**

Informació matrícula

El full d'inscripció és un PDF adjuntat en la web. www.icp.cat.

S'ha d'omplir i reenviar amb el segell bancari + resguard de pagament a: Marta March marta.march@icp.cat

Formulari ON-LINE que s' explicitava en la primera circular queda anul·lat

(Degut a incidents de difícil solució en el sistema de pagament on-line s' ha optat per un altre sistema de matriculació. Preguem disculpeu les molèsties que hagi pogut causar, fins all moment de la present circular, tot el procés de matriculació on-line).

El preu de la matrícula:

- **200€** si es formalitza la matrícula abans del **31 de GENER de 2011**. (*Hem canviat la data ja que hi hagut problemes en el pagament*)
- **250€** si és amb data posterior, i la data límit d'inscripció és el **15 d'ABRIL de 2011**.
- Hi haurà **5 places becades a 75€**, la selecció es durà a terme per rigorós ordre d'inscripció.

La quota d'inscripció inclou esmorzar i dinar diaris, així com la recepció -sopar inaugural.

Hi pot haver algun taller que necessiti l'abonament d'una petita quota en concepte de materials.

L'excursió de l'últim dia és opcional i com a tal s'abonarà a apart.

Idioma

Els idiomes en el que es desenvoluparà el II Conservation Workshop seran el castellà i l' anglès, atenent als llocs d' origen de la majoria de participants. Hi haurà systema de traducció simultània en aquests dos idiomes en les CONFERÈNCIES, COMUNICACIONS i TAULES RODONES.

Dinars

En aquesta edició s'ha considerat incloure en el preu de matriculació els coffe-breaks i els dinars. Aquests dinars es realitzaran en el jardí que existeix al costat de l'edifici on es celebra la trobada, sempre que el temps ho permeti, i serà un pica-pica, per a convidar a que els assistents prenguin contacte amb la resta de companys i convidar al debat i intercanvi d'impressions.

Visita al Jaciment Paleontològic de Fumanya

DISSABTE 21 de MAIG de 2011

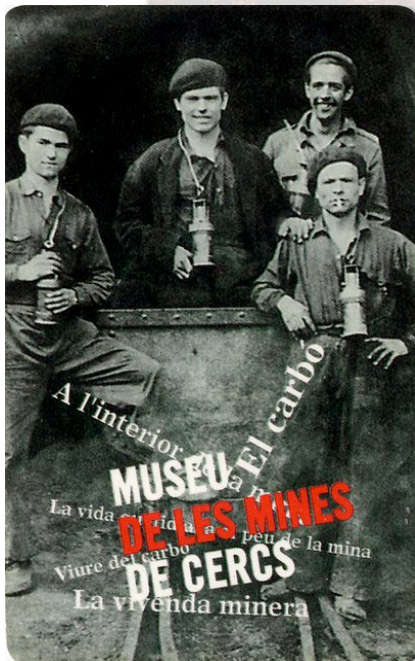
En aquesta edició del Conservation Workshop hem volgut incorporar com a sortida opcional una visita a un dels jaciments més importants d'icnites (petjades fòssils) de dinosaures del món. Aquest jaciment es troba al Berguedà, concretament a Fumanya (Fígols i Vallcebre). La importància patrimonial d'aquest jaciment del Cretaci superior, ha suposat la declaració de la màxima categoria de protecció pel conjunt de jaciments amb icnites de dinosaure com a *Bé cultural d'Interès Nacional*. Aquestes van ser descobertes pel naturalista berguedà Lluís Viladrich, al visitar les mines de lignits a cel obert. S'han reconegut varies localitats amb presència d'icnites; **Fumanya Sud**, a 1.550 m. d'alçada, és el jaciment principal integrat per unes 2.000 icnites de dinosaure, en una extensió d'uns 19.000 m². Totes elles pertanyen a sauròpodes del grup dels titanosaures. També hi ha restes vegetals, troncs de fins a 4 metres de llargada, ous de dinosaure i restes òssies de cocodril. S'ha arribat a documentar prop de 30 rastres, alguns dels quals han permès deduir la marxa i les proporcions d'aquests animals (entre 15 i 20 metres). L'estudi dels rastres ha indicat que possiblement aquests animals tenien un comportament gregari. **Mina Esquirol** és un jaciment d'icnites localitzades en una extensió de 2.500 m². L'evidència més destacada és un rastre constituït per unes 15 petjades fetes per les mans d'un dinosaure sauròpode. Aquest rastre és el més modern d'aquesta tipologia a tot el món, contribuint de manera significativa a la interpretació d'aquesta tipologia de petjades. Cal destacar també, la importància de la presència de plantes fòssils entre les petjades i restes d'una curculla de tortuga i fiblons de rajada.

Fumanya Nord és un jaciment integrat per unes 1.000 icnites de dinosaure en una superfície d'uns 15.000m². S'ha localitzat uns 5-6 rastres atribuïts a sauròpodes, ous de dinosaure atribuïts a titanosaures i fulles de palmera fòssils. **Mina Tumí** és un jaciment amb afloraments d'uns 1.500m² i compta amb la presència d'unes 80 icnites, entre las quals s'ha pogut diferenciar dos rastres de titanosaures.

Davant del jaciment de Fumanya Sud tindrem la oportunitat de visitar el futur centre d'interpretació del mateix, actualment en fase de disseny museogràfic.

A escassos 6 km del jaciment paleontològic de Fumanya trobem el **Museu de les Mines de Cercs**. Aquest museu pretén ser el centre d'interpretació de la colònia, de la conca minera i de la història de 150 anys de l'explotació del carbó a la comarca.

El museu, Patronat Municipal integrat per l'ajuntament de la Vila de Cercs, les empreses mineres Carbones de Berga SA i Carbones Pedraforca, SA, el Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya i la Xarxa de Museus locals, està vinculat al Sistema del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya.

Actualment el Museu, consta de quatre espais oberts al públic: les sales d'exposició permanent, ubicades a l'edifici que inicialment fou un convent de la comunitat de religioses, i posteriorment "Hogar del Minero", on es mostra com era la vida a peu de mina i les diferents característiques i utilitats del carbó; un pis de la colònia de la dècada dels anys 40; la sala d'audiovisuals i per últim els quasi 500 metres de la galeria Sant Romà on, es possible veure com era la feina a l'interior de les galeries. Escenografia i recursos museogràfics al servei de la reconstrucció de l'evolució de l'explotació minera des de finals del segle XIX.

En un entorn privilegiat, prop del Jaciment de Fumanya podrem gaudir d'un àpat de comiat al restaurant d'**El Jou Hotel**, abans de tornar a Sabadell.

<http://www.eljouhotel.com/es/restaurante.html>

Altres aspectes informatius

En la pàgina web www.icp.cat, en l' apartat del -II Conservation Workshop- trobareu la informació de la logística de com arribar als diferents llocs, els diferents medis de transport, plànols, possibles allotjaments, i d'altra informació útil.

Per a qualsevol problema no dubteu en posar-vos en contacte amb: sandra.val@icp.cat

